

Міська методична секція методистів

Тема: «Формувальне оцінювання – дієвий інструмент підтримки та розвитку компетентностей здобувачів освіти»

Формувальне оцінювання – шлях до підвищення мотивації та успішного навчання

08.11.2022 р.

Методист ДНЗ «Центр професійної освіти інформаційних технологій, поліграфії та дизайну м. Києва» Євгенія Колосюк

Сьогодні в Україні є велика проблема з ідеологією оцінювання – вона **каральна**. Також, компетентнісний підхід, який є одним із основних елементів професійної (професійно-технічної) освіти, неможливо успішно впровадити без змін підходів до оцінювання та вимірювання знань здобувачів освіти. Саме тому одним із важливих напрямків впровадження освітньої реформи є створення **стимулюючої системи оцінювання**. Основна її мета – підкреслювати досягнення здобувачів освіти на рівні з помилками.

ОЦІНЮВАННЯ

```
graph TD; A[ОЦІНЮВАННЯ] --> B[Сумативне (підсумкове)]; A --> C[Формувальне]; B --> D[Оцінювання результатів навчання]; C --> E[Оцінювання для навчання];
```

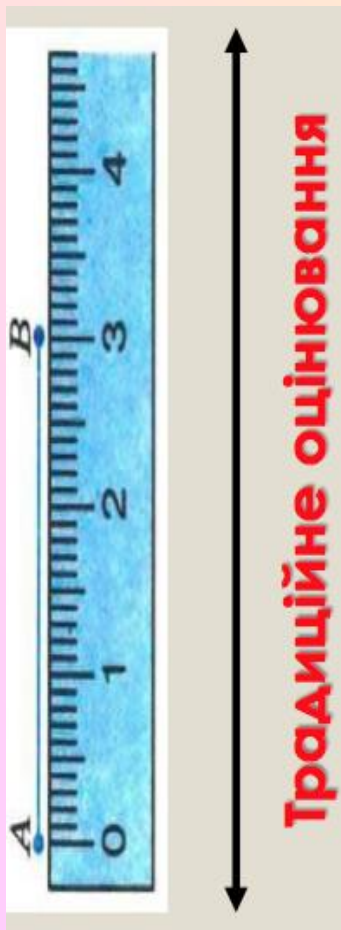
Сумативне
(підсумкове)

*Оцінювання
результатів
навчання*

Формувальне

*Оцінювання для
навчання*

Формувальне оцінювання в багатьох країнах вважається одним з найбільш перспективних напрямків реформування освіти

«Якщо уявити здобувачів освіти в образі рослин, то **підсумкова оцінка**, прийнята для традиційного навчання, – це **процес простого вимірювання їхнього зросту**. Результати вимірювань будуть цікавими для порівняння та аналізу, але вони самі по собі не впливають на ріст рослин.

Формувальне оцінювання, навпаки, схоже на **підживлення і полив** рослин. Тим самим безпосередньо впливає на їх ріст»

ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ ПРОТИ ТРАДИЦІЙНОГО

	Традиційне оцінювання (підсумкове, сумативне)	Формувальне оцінювання
Мета	Оцінити рівень навчальних досягнень учнів (<i>оцінити якість</i>)	Оптимізація навчального процесу для розвитку особистості учнів (<i>підвищити якість</i>)
Хто оцінює	Вчитель	Вчитель, самооцінювання, взаємооцінювання
Оцінюється	Результат навчання	Процес навчання

	Традиційне оцінювання (підсумкове, сумативне)	Формувальне оцінювання
Порівнюється	З іншими учнями	З попередніми досягненнями учнів
Пріоритет	Оцінки	Учіння
Тип взаємодії у класі (групі)	Конкуренція (змушує учнів конкурувати між собою)	Співпраця, співтворчість (допомагає учням вчитися один в одного)
Мотивація	Знижується	Підвищується
Критерії	Не чіткі	Чіткі, прозорі

Під час формувального оцінювання ми **корегуємо** процес навчання,
під час традиційного – **визначаємо якість** його результатів.

Навіщо потрібне формувальне оцінювання?

**Основна причина – зниження
навчальної мотивації, здобувачі
освіти не хочуть навчатися!**

Формувальне оцінювання

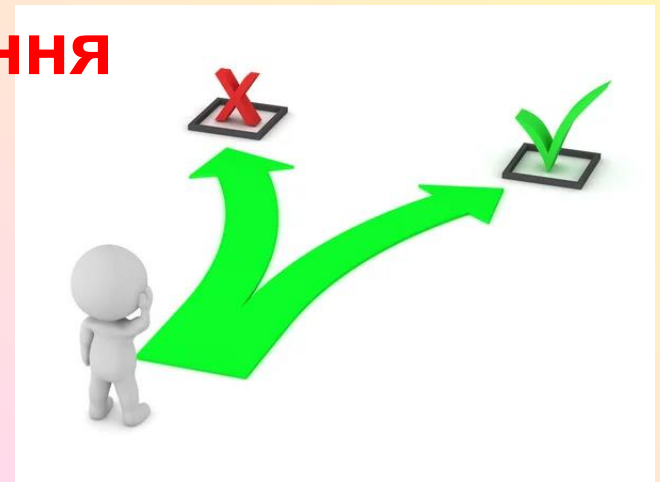
- ❑ це інтерактивне оцінювання прогресу здобувачів освіти, що дає змогу педагогу визначати потреби здобувачів освіти та відповідним чином адаптувати процес навчання
- ❑ це не оцінка, це механізм зібрання інформації, з допомогою якої педагог відслідковує, корегує навчальний процес з метою поліпшення навчальних досягнень

Принципи формувального оцінювання

- ❑ Зрозумілість мети уроку
- ❑ Критеріальність оцінювання
- ❑ Зворотній зв'язок
- ❑ Само- взаємооцінювання

Стратегія формувального оцінювання

1

- Виявлення потреб здобувачів освіти

2

- Спостереження

3

- Розвиток навички самооцінювання, взаємооцінювання

4

- Зворотній зв'язок

Стратегія формувального оцінювання

Як надавати зворотну інформацію

- ❑ Зворотна інформація (ЗІ) – важливий елемент, який допомагає здобувачам освіти вдосконалюватися.
- ❑ ЗІ має надаватися (викладачем чи одногрупником) відповідно до узгоджених критеріїв.
- ❑ Це робить процес оцінювання більш прозорим і розвиває у здобувачів освіти компетентність «уміння вчитися».

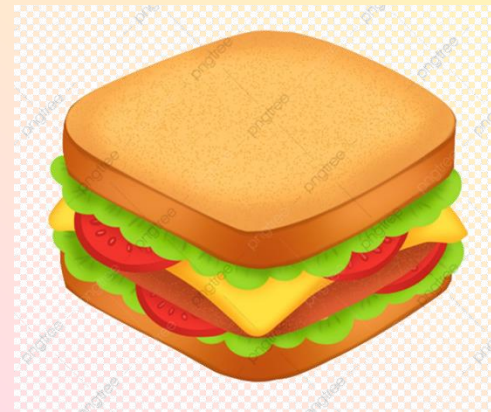
Метод «бутерброда»

Корисна для здобувачів освіти зворотна інформація повинна містити:

- Коментар, **що здобувач освіти зробив добре;**
- Коментар, **що можна було зробити краще;**
- Інформація про те, **як здобувач освіти може покращити свою роботу;**
- Поради **для подальшої роботи.**

Метод «бутерброда»

1. **Позитив** (перерахуйте кілька переваг).
2. **Корисні поради** (визначте зони розвитку).
3. **Позитив** (мотивуйте до дій).

Роль педагога при формувавальному оцінюванню

Мотивувати
Направляти
Корегувати

Формувальне оцінювання має на меті:

- підтримати навчальний поступ здобувачів освіти;
- формувати у здобувача освіти впевненість у собі, наголошуючи на сильних сторонах, а не на помилках, діагностувати досягнення на кожному з етапів навчання;
- вчасно виявляти проблеми й запобігати їх нашаруванню;
- підтримувати бажання навчатися та прагнути максимально можливих результатів;
- запобігати побоюванням помилитися.

Формувальне оцінювання – інструмент побудови індивідуальної траєкторії навчання

Традиційне оцінювання

- Оцінювання знань з предмета
- Оцінювання вчителем

Формувальне оцінювання

- Оцінювання здобувачами освіти, самооцінювання
- Оцінювання методом проектів
- Оцінювання самостійності, співробітництва
- Отримання більш повної картини навчання

Формувальне оцінювання – інструмент побудови індивідуальної траєкторії навчання

• Оцінювання для навчання

• Оцінювання в процесі навчання

• Оцінювання, що допомагає вчитися

• Оцінювання з метою його корегування

Формувальне
оцінювання

Переваги формувального оцінювання

Для
педагога

- Чітко **сформулювати освітній результат**, який потрібно отримати та оцінити в кожному конкретному випадку, та організувати відповідно до цього свою роботу

Зробити **здобувача освіти суб'єктом освітньої та оціночної діяльності**

Для
здобувача
освіти

- **Вчитися на помилках**

- Зрозуміти, що в них виходить — **є успіхи**

- Зрозуміти, що є **важливим**, а що другорядним

- Визначити, **чого вони не вміють робити**

- Визначити, **чого вони не знають**

Методи формувального оцінювання

Цілі формувального оцінювання

1. Перед початком роботи

Виявлення потреб здобувачів освіти

Оцінювання володіння ЗО навчальним матеріалом

Виявлення інтересів кожного ЗО

Постановка цілей

2. В процесі роботи

Заохочення до самостійності та взаємодії

Здійснення моніторингу процесу

Перевірка розуміння

Мотивація до пізнання

3. Наприкінці роботи

Організація рефлексії для визначення: які знання отримані; які цілі досягнуті

Розвиток навичок самоконтролю

Структура процесу формуваньного оцінювання

Техніки формування оцінювання

1. Світлофор

У кожного здобувача освіти є картки трьох кольорів світлофора.
Викладач просить здобувачів освіти показувати картку відповідного кольору:

розуміння

неповне розуміння

нерозуміння

2. Індекс-картки для узагальнення або запитань

Викладач періодично роздає здобувачам освіти картки із завданнями, зображеними з обох боків (почергово перевертаючи певним боком):

- назвіть основні ідеї вивченого матеріалу, узагальніть їх;
- визначте, що з вивченого ви недостатньо зрозуміли, сформулюйте свої запитання

3. Сигнали рукою

Викладач просить здобувачів освіти показувати сигнали, що позначають розуміння або нерозуміння матеріалу (у ході пояснення понять, принципів, процесу тощо).

Попередньо потрібно домовитися із здобувачами освіти про використання таких сигналів:

- **Я розумію __ і можу пояснити (великий палець руки спрямовано вгору).**
- **Я все ще не розумію __ (великий палець руки спрямовано в сторону).**
- **Я не зовсім упевнений у __ (помахати рукою).**

Після ознайомлення із сигналами викладач опитує здобувачів освіти кожної групи: Що саме Ви не зрозуміли? У чому відчуваєте невпевненість? Що ви зрозуміли й можете пояснити?

За результатами отриманих відповідей викладач приймає рішення про повторне вивчення, закріплення теми або продовження вивчення тем за програмою

4. Трихвилинна пауза

Викладач надає здобувачам освіти трихвилинну паузу, яка дає можливість здобувачам освіти обдумати поняття, ідеї уроку, пов'язати з попереднім матеріалом, знаннями, досвідом, а також визначитися із незрозумілими моментами.

- Я змінив/змінила своє ставлення до...
- Я дізнався/дізналася більше про...
- Я здивувався/здивувалася тому, що...
- Я відчув/відчула...
- Я ставився/ставилася...

5. Вимірювання температури

Метод використовують для виявлення того, наскільки здобувачі освіти правильно виконують завдання. Для цього діяльність здобувачів освіти призупиняється запитанням: **«Що ми робимо?»**. Відповідь на поставлене запитання – демонстрація розуміння завдання або процесу його виконання.

У разі роботи в парах або групах викладач просить пару або групу продемонструвати процес виконання завдання. Інші спостерігають.

6. Однохвилинне есе

Техніка, яка використовується з метою представлення здобувачам освіти зворотного зв'язку про вивчене з теми. Для написання есе викладач може поставити такі запитання:

Що найголовніше ти дізнався сьогодні?

Які питання залишилися для тебе незрозумілими?

7. Таблиці «З-Х-Д» (Знаю - Хочу дізнатися - Дізнався)

Ця таблиця дає змогу здобувачам освіти організувати та аналізувати сприйняття інформації впродовж уроку, тижня, місяця; розділу чи теми. Вона також є чудовим інструментом розвитку критичного мислення та здатності рефлексувати. Таблиця складається із трьох запитань

Прізвище, ім'я _____
Клас (група, курс) _____

Пригадай, що ти знаєш з теми «Циліндр»
та заповни у таблиці перший та другий стовпці

Знаю	Хочу дізнатися	Дізнався

8. Техніка “Шпаргалки”

Мовні зразки (підказки)

Викладач періодично дає здобувачам освіти мовні зразки (вислови, підказки), які допомагають будувати відповідь. Наприклад:

Основною ідеєю (принципом, процесом) є _____,
тому що _____

9. Техніка “Дві зірки й побажання”

Техніку застосовують для взаємооцінювання творчих робіт здобувачів освіти, творів, есе. Викладач пропонує перевірити роботу здобувача освітним. Коли здобувачі освіти коментують роботи один одного, вони не виставляють оцінок, а вказують на **два позитивні моменти – «дві зірки»** – і на один момент, який потребує доопрацювання – **«побажання»**

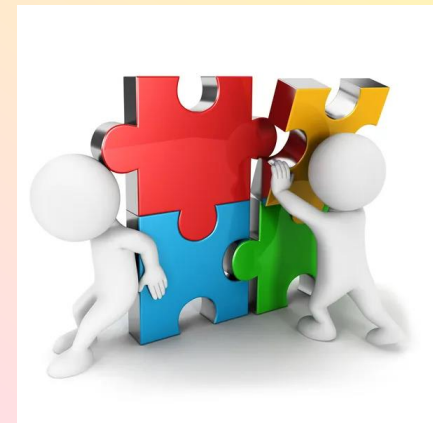
10. Вікторина

Ефективний спосіб оцінити розуміння матеріалу – запропонувати здобувачам освіти самостійно скласти запитання до теми уроку. Відповівши на власні запитання (у парах, трійках або групах із чотирьох осіб), вони будуть готові до підсумкового уроку.

11. Техніка "Карта думок"/ "Інтелект-карта"

Складанню карти думок слід навчати, тому плануйте застосування цієї техніки заздалегідь. Це чудовий інструмент пояснення/ відтворення засвоєної інформації/ самооцінювання, який дозволяє здобувачам освіти відображати зв'язки між поняттями через зображені на схемі ключові слова, що представляють ці поняття.

12. Техніка “Портфоліо”

Портфоліо наочно демонструють, як працювали здобувачі освіти протягом року, через приклади, коментарі, свідчення допомагають простежити прогрес.

Портфоліо – цілеспрямована колекція зі значущими роботами, які здобувач освіти ретельно відбирає, датує і представляє так, щоб розповісти історію своїх досягнень або зростання в чітко визначених сферах. Портфоліо, як правило, вміщує й особисті роздуми, де здобувач освіти пояснює, чому обраний саме цей документ, через які роботи портфоліо можна побачити прогрес у його вміннях.

Кінцева мета навчального портфоліо в унаочненні прогресу навчання за результатами навчальної діяльності.

13. Мозковий штурм «Карусель»

У кабінеті розміщено великі аркуші паперу з написаними на них темами.

Здобувачі освіти в малих групах по 4 особи підходять до кожного аркуша, проводять мозковий штурм своїх ідей щодо зазначеної на ньому теми та записують їх. Коли «карусель» припиняється, здобувачі освіти обговорюють свої висновки.

14. Техніка «Перевірка помилок»

Викладач виголошує поширене неправильне уявлення про тему або найпоширеніші помилки та правильні твердження. Здобувачі освіти погоджуються або не погоджуються з виголошеним твердженням та обговорюють результати.

16. Техніка "5-П"

("Пригадай – Підсумуй – Питай – Прокоментуй – Пов'яжи")

Крок 1: упродовж двох хвилин здобувачі освіти називають і записують найважливіші ідеї з попереднього уроку / теми.

Крок 2: здобувачі освіти підсумовують ці ідеї одним реченням.

Крок 3: здобувачі освіти пишуть одне головне запитання з теми, на яке вони хочуть відповісти.

Крок 4: надають коментар щодо практичного застосування вивченої теми.

Крок 5: здобувачі освіти визначають ідею або підтему, щоб пов'язати цей матеріал з основною темою.

Формувальне оцінювання та цифрові технології

ГРУПА ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ	ПРИКЛАДИ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ
Сервіси для створення вікторин, опитувальників, онлайн тестувань	kahoot.com, socrative.com, mentimeter.com, onlinetestpad.com, quizlet.com, quizizz.com,
Віртуальні дошки	padlet.com, trello.com, twiddla.com, whiteboard.org, realtimeboard.org
Мультисервіси для створення інтерактивних завдань	learningapps.org, studystack.com
Сервіси для створення хмар слів	answergarden.ch, wordart.com, tagxedo.com

ГРУПА ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ	ПРИКЛАДИ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ
Сервіси для створення карт знань	mindmeister.com, mindmapninja.com, coogle.it, bubble.us, mindomo.com, mind24.com, wisemapping.com, spiderscribe.net
Сервіси для створення інфографіки та візуалізації	piktochart.com, canva.com, visual.ly, prezi.com, thinglink.com
Google-сервіси	google-документи, google-презентації, google-таблиці

Цифрові технології та інструменти дають можливість відразу отримати зворотній зв'язок.

Чим є формувальне оцінювання та чим воно не є:

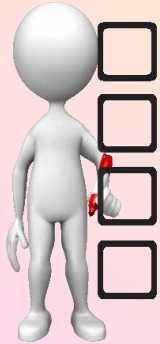
- це не оцінка, а механізм формування навчального процесу;
- це інструмент підтримки, а не контролю;
- відбувається під час навчання і є його частиною;
- оцінює процес навчання;
- завжди є позитивним;
- індивідуалізоване;
- забезпечує зворотний зв'язок, який допомагає зрозуміти наступні кроки в навчанні;
- усвідомлення самим здобувачем освіти дистанції між тим, чого він хоче досягти, і тим, де він знаходиться в даний момент;
- планування того, що здобувач освіти повинен зробити, щоб цю дистанцію скоротити;
- зміцнює впевненість у тому, що можна поліпшити результати.

Результати формувального оцінювання:

- ✓ відслідковується **динаміка розвитку** здобувача освіти на всіх етапах навчання;
- ✓ забезпечуються найбільш **комфортні умови** для кожного здобувача освіти;
- ✓ формується адекватна **самооцінка** здобувача освіти;
- ✓ підвищується **мотивація** до навчання;
- ✓ формуються навички **самостійного оцінювання**.

Результат формувального оцінювання

У здобувачів освіти розвиваються навички

самотивації

відповідальності за своє
навчання

самостійної роботи

самооцінювання

вчаться
відстежувати свої
успіхи

Дякую за увагу!

